

ENGAGEMENTSVERKLARING VAN HET KATHOLIEK ONDERWIJS

Samen werken aan
katholieke dialoogscholen in Vlaanderen

Sinds 1994 krijgen personeelsleden in het katholiek basis- en secundair onderwijs bij hun contract de *'Opdrachtsverklaring van het katholiek onderwijs in Vlaanderen'*. Bijna een kwarteeuw later is het onderwijs grondig veranderd. Katholiek onderwijs wordt geprofileerd vanuit het pedagogisch project van de katholieke dialoogschool. De tekst was dus aan herziening toe. Op het congres van 22 januari 2019 hielden we de *'Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs. Samen werken aan katholieke dialoogscholen in Vlaanderen'* boven de doopvont. Welke accenten leggen we in de nieuwe tekst? En hoe kun je er concreet mee aan de slag gaan?

Van ARKO naar commissie inspraak

De 'Opdrachtsverklaring van het katholiek onderwijs in Vlaanderen' werd in 1994 geschreven in de schoot van de toenmalige Algemene Raad van het Katholiek Onderwijs (ARKO), een forum dat in opdracht van de bisschoppenconferentie werd samengeroepen en alle spelers van het christelijke middenveld verenigde. ARKO is sinds 2018 opgevolgd door de commissie inspraak. Die commissie verenigt in opdracht van de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen leden-besturen van onze netwerkorganisatie en vertegenwoordigers van de christelijke partnerorganisaties: VCOV, COC, COV en het Vrij CLB Netwerk. In opdracht van de raad van bestuur werkte de commissie aan een nieuwe tekst. De tekst werd ook afgetoetst bij de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK). Na goedkeuring van de tekst door alle vermelde partnerorganisaties gaf ook de raad van bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen zijn goedkeuring aan de engagementsverklaring in zijn vergadering van 4 oktober 2018.

Welke accenten leggen we in de engagementsverklaring?

In de visietekst over de katholieke dialoogschool lezen we: "Op het kruispunt van onderwijs, Kerk en samenleving verwelkomt de katholieke dialoogschool gastvrij iedereen, van welke levensbeschouwelijke of religieuze achtergrond ook. Zonder uitzondering nodigt ze leerlingen (internen, cursisten, studenten), ouders, personeelsleden en bestuurders uit aan haar onderwijsproject mee te werken. Vanuit haar christelijke inspiratie wil ze ieder daartoe uitdagen, motiveren en kracht geven." Wat betekent dat concreet? Wat wordt precies verwacht van iedereen die wil meewerken aan katholiek onderwijs in Vlaanderen? En omgekeerd: wat mag je als leerling, ouder, personeelslid, schoolleider, bestuurder ... van een katholieke school verwachten?

De basistekst waarin je een antwoord vindt op bovenstaande vragen, was tot voor kort de 'Opdrachtsverklaring van het katholiek onderwijs in Vlaanderen'. Die tekst deed jarenlang dienst

als kader voor de samenwerking tussen de verschillende partners van het katholiek onderwijs. Vanaf het schooljaar 2018-2019 zal de 'Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs. Samen werken aan katholieke dialoogscholen in Vlaanderen' die rol overnemen.

We tonen ook aan hoe de engagementsverklaring enkele elementen van de opdrachtsverklaring verduidelijkt of verder ontwikkelt.

Met enkele voorbeelden illustreren we dat de opdrachtsverklaring een kind van haar tijd is en onvoldoende duidelijk uitdrukt hoe we vandaag katholiek onderwijs kunnen zijn. We wijzen daarmee echter niet alleen op de verschillen tussen beide teksten, maar tonen ook aan hoe de engagementsverklaring enkele elementen van de opdrachtsverklaring verduidelijkt of verder ontwikkelt.

Een eerste verschil is de manier waarop de verhouding tussen de verschillende partners van het katholiek onderwijs wordt beschreven. In de opdrachtsverklaring krijgt de lezer de indruk dat de scholen daarin een bepalende rol hebben. Zo lezen we: "Directie en personeelsleden zijn de dragers van het opvoedings- en vormingsproject en de belangrijkste uitvoerders ervan." Hogerop in dezelfde tekst lezen we in een opsomming van partners hoe schoolbesturen (toen nog: "inrichtende machten") en "directies en personeelsleden" worden vermeld vóór "ouders of studenten en leerlingen". In de engagementsverklaring wordt die volgorde bewust omgedraaid en vormen leerlingen de focus van het engagement dat iedereen die bij katholiek onderwijs betrokken is – inclusief de leerlingen zelf – opneemt.

Ten tweede lezen we in de opdrachtsverklaring wel over samenwerking tussen verschillende partners van het katholiek onderwijs, maar die samenwerking wordt tegelijk begrensd: "Inrichtende Machten, directies en personeelsleden, ou- ▶

ders of studenten en leerlingen bouwen samen, *elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en zorg, aan de schoolgemeenschap.*” Door de verwijzing naar ‘ieders verantwoordelijkheid’ wordt enerzijds de mogelijkheid gesuggereerd om daadwerkelijk samen te werken vanuit verschillende perspectieven, maar wordt anderzijds ook de lezing mogelijk dat elke partner op eigen terrein dient te blijven.

Die mogelijke dubbelzinnigheid wordt in de engagementsverklaring expliciet uitgeklaard, door te stellen dat het project van een katholieke dialoogschool “iedereen die er leert, werkt en leeft uit[daagt] tot samen school maken in dialoog met elkaar, [...]”. Behalve door ook op andere plaatsen uitdrukkelijk te spreken over samenwerking *tout court*, geeft de engagementsverklaring ook een duidelijk signaal wanneer de tekst concreet ingaat op de verschillende partners. In plaats van te spreken over ‘ieders verantwoordelijkheid’, wordt telkens gesproken over ‘wederzijdse verwachtingen’.

Bij de omschrijving van de maatschappelijke rol die het katholiek onderwijs vervult, zien we een mooi voorbeeld van de manier waarop de engagementsverklaring elementen van de opdrachtsverklaring verder ontwikkelt. In de opdrachtsverklaring wordt in eerste instantie gesproken over “dienstbaarheid aan de Vlaamse Gemeenschap”. Later in de tekst wordt verduidelijkt dat het gaat om “de totale vorming” en het “opvoedend onderwijs” dat katholieke scholen aanbieden en dat jongeren voorbereidt “op hun taak op lokaal, regionaal, federaal vlak”.

In de engagementsverklaring wordt het onderwijs dat katholieke scholen aanbieden eveneens als dienst aan de samenleving omschreven. Het wordt vervolgens echter geconcretiseerd door aan te geven aan welke samenleving het katholiek onderwijs wil bijdragen: “de samenleving van de toekomst” is “een wereld van veelheid en verschil”. Meer nog, in de visietekst van de katholieke dialoogschool, die als bron en referentiekader integraal in de engagementsverklaring is opgenomen, wordt die wereld omschreven als “een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen – een wereld waar ook God van droomt.”

Continuïteit tussen opdrachtsverklaring en engagementsverklaring vinden we ook in de verwijzing naar de inspiratiebronnen van het katholiek onderwijs. Beide documenten verwijzen op hun manier naar de christelijke geloofstraditie die het katholiek onderwijs inspireert. Tegelijk zien we een duidelijke evolutie in de verwachtingen die men uitspreekt over de manier waarop het christelijk geloof inspiratie biedt voor wie het opvoedingsproject van een katholieke school realiseert.

Eenzijds lijkt het om een versoepeling te gaan. Terwijl de opdrachtsverklaring stelt dat een katholieke school “een zo ruim mogelijke groep van mensen samen[brengt] om de herkenbaarheid van de katholieke school te bevorderen en van hun geloof te getuigen”, lezen we in de engagementsverklaring over personeelsleden dat zij kunnen meewerken aan het “specifieke

vormingsproject" van een katholieke school "wat hun eigen overtuigingen ook zijn".

Anderzijds wordt in de engagementsverklaring meer verwacht van wie zichzelf niet volledig met de katholieke geloofstraditie identificeert dan "eerbied opbrengen voor de christelijk-gelovige verankering van de school en voor haar geloofsaanbod", zoals de opdrachtsverklaring aangeeft. Het gaat met name om "zich voluit inzetten" en "actief bijdragen" aan het project van de school. In die zin gaat het nu duidelijker dan voorheen om "het engagement van ieder die bij dat [katholiek] onderwijs betrokken is."

En nu aan de slag!

De engagementsverklaring geeft een extra duwtje aan het pedagogisch project van de katholieke dialogeschool. Ze vervangt de vroegere opdrachtsverklaring. En dat heeft wel wat gevolgen.

In plaats van te spreken over 'ieders verantwoordelijkheid', wordt telkens gesproken over 'wederzijdse verwachtingen'.

De opdrachtsverklaring vormde een ondeelbaar geheel met de arbeidsovereenkomst en de functiebeschrijving van elk personeelslid in het katholiek onderwijs. Dat betekent dat alle modellen van functiebeschrijving, artikel 2 van de arbeidsovereenkomst en het Algemeen Reglement erop aangepast dienen te worden. Die omvangrijke operatie willen we afgerond hebben tegen 1 september 2019.

De beweging blijft het best niet beperkt tot een louter administratieve operatie. De nieuwe tekst biedt een uitstekende gelegenheid om bijvoorbeeld op een personeelsvergadering met alle collega's over hun concrete engagement én hun verwachtingen in gesprek te gaan. De tekst kan ook expliciet ter sprake komen in het kader van de aanvangsbegeleiding van nieuwe collega's. Om besturen en directies daarbij te ondersteunen, zullen we een handige leeswijzer ontwikkelen.

De nieuwe tekst zal ook tijdens vormingssessies verder geconcretiseerd en besproken worden. Zo maakten diverse besturen de voorbije maanden al kennis met de verklaring tijdens de nascholing rond kwaliteitsvol besturen waar hij in het kader van missie, visie en kernwaarden geïnspireerd op het project van de katholieke dialogeschool aan bod kwam.

Naar de engagementsverklaring zal vanaf volgend schooljaar ook verwezen worden in het model van schoolreglement. De ideeën uit de tekst worden meegenomen in concrete visieteksten: *Gastvrijheid* weerspiegelt zich in onze teksten over inschrijvingsbeleid. *Inclusief onderwijs* is uiteraard gelinkt aan onze visie 'Onderwijs voor alle leerlingen in 2025. De wervende kracht van een droom'. Het zijn de uitgangspunten voor het vademecum *Zorgbreed en kansrijk onderwijs*. De tekst zal ook als toetssteen gebruikt worden bij de visieteksten over ouder- en leerlingenparticipatie.

De nieuwe tekst nodigt je ook uit om in de schoolraad met alle partners van de school – en dus ook met de lokale kerkgemeenschap – in gesprek te gaan.

Engagement bestaat niet op papier, je maakt het dagelijks waar. We hopen dat de tekst je daartoe uitnodigt.

De tekst van de engagementsverklaring kun je op de website van Katholiek Onderwijs Vlaanderen vinden door te surfen naar www.katholiekonderwijs.vlaanderen/engagementsverklaring.

Tom Uytterhoeven
tom.uytterhoeven@katholiekonderwijs.vlaanderen
Stafmedewerker Dienst Identiteit & kwaliteit

Marijke Van Bogaert
marijke.vanbogaert@katholiekonderwijs.vlaanderen
Coördinator administratie Stafdienst

